

1. Υποκείμενο

Το **υποκείμενο** είναι η λέξη που φανερώνει **ποιος ενεργεί** , **ποιος παθαίνει** αυτό που λέει το ρήμα , **ποιος είναι κάτι ή ποιος βρίσκεται στην κατάσταση** που δηλώνει το ρήμα

Για να βρούμε το υποκείμενο του ρήματος ρωτάμε **ποιος / ποιοι** κάνει – κάνουν παθαίνουν – παθαίνουν κλπ που δηλώνει το ρήμα.

Π.χ. **Το παιδί** διαβάζει (ποιος διαβάζει;) **ο πατέρας** κοιμάται (ποιος κοιμάται;)
 Παίζεις (Υ = **εσύ**, εννοείται) **εγώ και η Μαρία** θα πάμε εκδρομή (ποιοι θα πάμε;2 υποκ)

Μερικές φορές το υποκείμενο μπορεί να είναι μια ολόκληρη πρόταση

Π.χ. **Το ότι απέτυχε** δεν εξηγείται

Δεν επιτρέπεται **να μολύνετε το περιβάλλον** (Υποκείμενο η δευτερεύουσα πρόταση στο απρόσωπο ρήμα **δεν επιτρέπεται**)

2. Αντικείμενο

Η λέξη που δηλώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει (πηγαίνει) η ενέργεια του υποκειμένου λέγεται **αντικείμενο**

Για να το βρούμε, κάνουμε την ερώτηση **τι ή ποιον**

Π.χ. Ο δάσκαλος εξετάζει **τον ασθενή** (Ποιον εξετάζει;)
 Ο δάσκαλος τιμώρησε **το μαθητή** (Ποιον τιμώρησε;)
 Φοβάται **μήπως βρέξει** (Τι φοβάται;)

Το αντικείμενο μπορεί να είναι μια **εξαρτημένη πρόταση**

Π.χ. Δε θέλω **να έρθει μαζί μας αυτός**
 Δεν είπε **πού θα πάει**

Σε μερικές περιπτώσεις ένα ορισμένο αντικείμενο εννοείται, όταν η έννοια του ρήματος είναι τέτοια

Π.χ. Πήγαινε να **αλλάξεις** (εννοείται **ρούχα**)

3.Κατηγορούμενο

Το όνομα που δίνει κάποια πληροφορία για το υποκείμενο – φανερώνει δηλαδή κάποια ιδιότητα λέγεται **κατηγορούμενο**. Η σύνδεση του υποκειμένου με το κατηγορούμενο γίνεται με τη μεσολάβηση του ρήματος **είμαι** ή άλλου συγγενικού ρήματος που λέγεται **συνδετικό**, ακριβώς επειδή συνδέει τους δύο όρους της πρότασης.

Τα πιο συνηθισμένα **συνδετικά ρήματα είναι**: *είμαι, γίνομαι, φαίνομαι, εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, βρίσκομαι, γεννιέμαι, ζω, μένω, παθαίνω, διορίζομαι, λέγομαι, ονομάζομαι, θεωρούμαι, αποδεικνύομαι, μοιάζω, εκλέγομαι κλπ*

Π.χ. ο ήλιος είναι **φωτεινός** η κυρία Ελένη είναι **νοικοκυρά** Η Κάτια έγινε **δασκάλα**
Οι αιχμάλωτοι βρέθηκαν **δεμένοι**

Με μερικά ρήματα που χρησιμοποιούνται ως συνδετικά το κατηγορούμενο παίρνει μπροστά του συνήθως τα μόρια **για, σαν, ως**

Π.χ. Ο Σπύρος υπηρέτησε **ως αξιωματικός**

Κατηγορούμενο μπορεί να είναι ένας εμπρόθετος προσδιορισμός ή και μια ολόκληρη πρόταση

Π.χ. Η σκάλα είναι **από μάρμαρο**
Η εμφάνισή του είναι **να τον λυπάται κανείς**

4.Μεταβατικά και Αμετάβατα ρήματα

Τα ρήματα που χρειάζονται αντικείμενο για να συμπληρωθεί η έννοιά τους λέγονται **μεταβατικά** ενώ εκείνα που δεν χρειάζονται αντικείμενο λέγονται **αμετάβατα**

Π.χ. Σκάβω **τον κήπο** (μεταβατικό)
Κοιμάμαι νωρίς (τι κοιμάμαι; Δεν υπάρχει απάντηση άρα το ρήμα είναι αμετάβατο)

5.Μονόπρωτα και δίπρωτα ρήματα

Μονόπρωτα είναι τα ρήματα που χρειάζονται ως συμπλήρωμα **ένα μόνο αντικείμενο**, που βρίσκεται σε πτώση αιτιατική ή γενική

Π.χ. Η μητέρα καθαρίζει **το σπίτι**
Μου μίλησε πολύ άσχημα

Δίπρωτα είναι τα ρήματα που χρειάζονται ως συμπλήρωμα **δύο αντικείμενα**, που βρίσκονται στην ίδια ή και σε διαφορετική πτώση

Π.χ. Τα εγγόνια έδωσαν **στον παππού δώρα**
Τους δάνεισε **χρήματα**

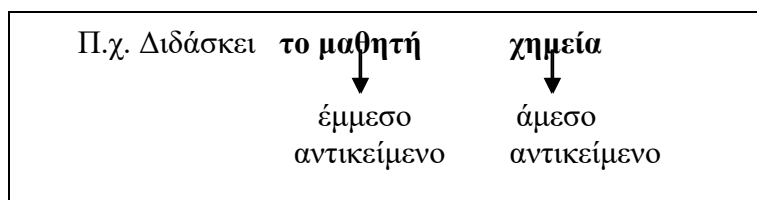
6. Άμεσο και Έμμεσο Αντικείμενο

Τα δίπτωτα ρήματα συντάσσονται με δύο αντικείμενα από τα οποία το ένα λέγεται:

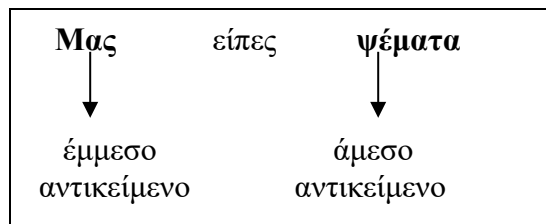
- ✓ **Άμεσο** γιατί σε αυτό μεταβαίνει άμεσα η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος, και το άλλο
- ✓ **Έμμεσο**, γιατί σε αυτό μεταβαίνει έμμεσα η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος.

Το **άμεσο** αντικείμενο είναι συνήθως σε αιτιατική και απαντά στην ερώτηση «τι;»

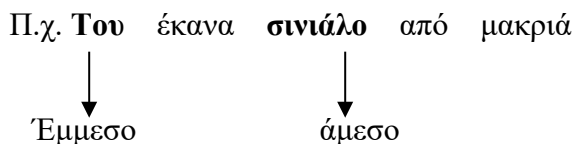
Το **έμμεσο** αντικείμενο είναι συνήθως σε πτώση γενική και απαντά στην ερώτηση «σε ποιον;» ή μερικές φορές σε αιτιατική και απαντά στην ερώτηση «ποιον»

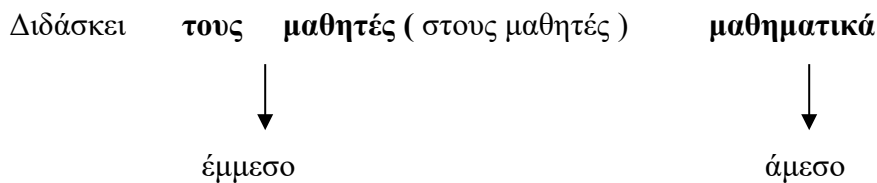
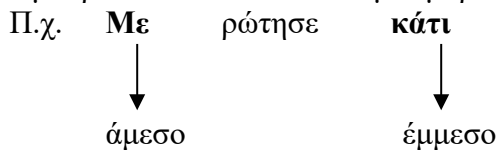
✓

Στα ρήματα που συντάσσονται με **γενική και αιτιατική** το άμεσο είναι αυτό που βρίσκεται σε αιτιατική και το έμμεσο αυτό που βρίσκεται σε γενική

- ✓ Στα ρήματα που συντάσσονται με **δύο αιτιατικές** το άμεσο είναι αυτό που δηλώνει πρόσωπο εκτός αν μπορεί να αντικατασταθεί με εμπρόθετο αντικείμενο, οπότε είναι έμμεσο

- ✓ Στα ρήματα που συντάσσονται με **δύο αιτιατικές** που δηλώνουν πράγμα, το έμμεσο αντικείμενο είναι εκείνο που μπορεί να αντικατασταθεί με εμπρόθετο αντικείμενο

